

МАКЕДОНСКА АКАДЕМИЈА НА НАУКИТЕ И УМЕТНОСТИТЕ
MACEDONIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS

ОБРАЌАЊЕ

*по повод „Платформата за решавање на албанското национално прашање“ на
Академијата на науките на Албанија*

ADDRESS

*on the occasion of the publication of the "Platform on the Resolution of the Albanian
National Question" by the Albanian Academy of Sciences*

АПЕЛ ЗА МИР

APPEAL FOR PEACE

ВОВЕД

Големодржавните проекти за создавање на големи балкански држави, подготвени според моделот еден народ – една држава, инаку толку типични и распространети на нашиов балкански простор, го доживуваат својот слом со големи крвопролевања и разорувања, со трагични егзодуси, националистички омрази и спротивставувања на балканските народи.

Текстовите што ги објавуваме во оваа публикација на македонски и на англиски јазик: „Обраќање на Македонската академија на науките и уметностите по повод ‘Платформата за решавање на албанското национално прашање’ на Академијата на науките на Албанија“ од 13 мај 1999 и „Апелот за мир“ од 6 април 1999 година ги публикуваме на едно место бидејќи се меѓусебно блиски и упатуваат едни на други. Ним им е заедничко становиштето дека таквите балкански платформи, макар и да ги потпишуваат врвни научни институции, не можат да бидат основа врз која ќе се гради нова европска иднина на Балканот. Во овие текстови нашата Академија го застапува уверувањето дека без напуштањето на старите и анахрони големодржавни проекти, во кои се настојува со старото минато да се влезе во новата иднина, не може да се надминат трагичните недоразбирања и поделености на балканските народи, кои им донесоа толку чести меѓусебни војни и несреќи.

ОБРАКАЊЕ

Денес кога на Балканот живееме со толку голема недоверба едни кон други и без потребното меѓусебно разбирање; денес кога катаден ги гледаме овие трагични поворки на несреќни мажи, жени, деца и изнемоштени старци како изгонети од своите огништа бараат засолниште во Република Македонија, Академијата на науките на Албанија ја распространува пред претстојниот расплет на денешните балкански конфронтации својата неодамна објавена *Платформа за решавање на албанското национално прашање*. Го прави тоа, како и сличните на неа, според шемата на балканските големодржавни проекти. Со оглед на трагичните последици до кои тие доведоа, можеше да се претпостави дека платформи од овој вид на крајот на XX век не можат веќе да се повторат, зашто, како што се случува и во овој историски момент, тие ги доведоа народите на балканските простори да стрепат едни од други и дури меѓусебно да војуваат. Сето тоа се должеше, меѓу другото, и на незаузданите националистички фрустрации, исполнети со духот на меѓусебни закани и омрази, кои кулминираа во познатите балкански историски стереотипи со исцртувања на нови географски карти на кои се прекројуваат териториите на балканските држави.

Таква е имено суштината и на *Платформата* на Академијата на науките на Албанија по чијшто повод се чувствуваме историски повикани во ова свое *Обраќање* да го изразиме ставот на Македонската академија на науките и уметностите за нејзината историска позиција и политичка заднина.

„Платформата за решавање на албанското национално прашање“ („Шкенца“, Тирана, 1998) е подготвена од Академијата на науките на Албанија. Како национална програма на Албанците, во нејзината подготовка учествувале интелектуалци од сите „етнички простори на Албанците“. Во нејзиниот предговор имено се вели:

„Академијата на науките на Албанија, загрижена не само за статусот на Косово, туку и за иднината на целата албанска нација, ја подготви оваа Платформа за решавање на албанското национално прашање во целост. Таа, во нејзината првобитна верзија, беше поставена за дискусија на Собранието на Академијата. Потоа беа изнесени забелешки и сугестии на некои интелектуалци

од Албанија, Косово и Македонија што се занимавале со проблемите на нашето национално прашање. Откако беа вградени оправданите забелешки и сугестии, Платформата беше донесена од Собранието на Академијата на науките на Албанија во сегашнава верзија.“

Го апострофираме овој факт за да прашаме: зарем албанските интелектуалци од Македонија што учествувале во пишувањето на *Платформата* можеле навистина да ги срочат толку циничните зборови за македонската држава дека таа е *порозна* творба што *меѓународни воени сили ја држат на патерици*, квалификации што длабоко го навредуваат и македонскиот народ и македонската држава?

Платформата за решавање на албанското национално прашање ги лансира познатите романтичарски аспирации на албанските преродбеници од минатиот век и ги сугерира како „историска вистина“. Во неа се тврди дека „нема никаков историски доказ што потврдува оти Словените ја колонизирале античка Дарданија во VI или VII век“. Во исто време се зборува за „цело историско Косово со неговиот главен град Скопје“. Исто така се наведува „соработката на Тирана со Рим и Берлин за создавање на етничка Албанија“ во текот на Втората светска војна, за единство на „албанските етнички простори во Југославија“. Во *Платформата* се нагласува и дека „Словените, како што е познато, до X век биле пагани“, додека „словенската топонимија... нема никакво значење, бидејќи во документарните извори таа се појавува на овие простори на почетокот на XI век“, кога се вршело „словенизирање на топонимите и на имињата на жителите“. Меѓутоа, познато е дека словенски топоними на Балканот се документирани кај грчки и римски автори (Прокопиј, Јордан и др.) во VI в., а првиот познат податок за Албанци во византиски и јужнословенски извори е дури од XI в., околу 600–700 години по последното спомнување на илирски племиња. Првата писменост, пак, на албански се појавува одвај во XV век. *Платформата* на Академијата на науките на Албанија содржи поставки што тешко можат да се сфатат, особено кога нив ги искажуваат научници за кои утврдувањето на вистината е прашање на професионалната етика и доблест. Прогласувањето на повеќе од половината на македонската територија за милениумски етнички албански простор, не може да го разбере ниту еден истражувач на минатото на Балканот што ја проучува етногенезата на кој и да било народ. Оттука, за нас е сосем очигледно дека

погледите изнесени во *Платформата* се однесуваат на јасно искажаната посесивност над македонскиот простор. Тоа е видливо од секое нејзино поаѓалиште.

Тргувајќи од тезата дека „една нација треба да има една држава“, во *Платформата* се наведува дека по Втората светска војна, „со цел да го разбијат територијалното единство на Албанците и да ја ослабат силата на нивниот политички отпор, титоистичките раководители ги поделија просторите на историско Косово на три дела – меѓу републиките Србија, Македонија и Црна Гора“, па „Република Македонија го анектира јужниот дел на историското Косово (окрузите Скопје, Тетово, Гостивар, Кичево, Куманово), заедно со окрузите Дебар и Струга“. Кон оваа „албанска земја“, *Платформата* ги вклучува и „зоните Чамрија, Костур и Лерин“, сметајќи дека „праведната аспирација на сите Албанци е онаква каква што ја определија уште во минатиот век нашите преродбеници – обединување на сите албански етнички простори во една единствена национална држава“.

А каква е историската вистина?

Основната старобалканска популација на Македонија сигурно ја претставуваат Пајонците во нивниот допир со античките Македонци, со јасно искажана државност и културни особености, кои покажуваат дека тие не се ни Илири, ни Тракијци. Во *Платформата* се подвлекува дека јужноилирската популација била етничка основа на албанскиот народ, но на територијата на Македонија овој етнос никогаш го немало. Исто така во науката е добро познато дека Дарданците претставуваат посебно старобалканско племе во Скопско, кое во III в. пред н.е. се втопило во мнозинското пајонско население. Пајонците, дел од античките Македонци и другите племиња во Македонија во VI век биле апсорбирани од словенските македонски маси што го разоруваат византискиот државен систем и во времето на големата европска преселба на народите се стабилизираат на овој простор. Македонските Словени остануваат основен етнички фактор во Македонија. Постојење на Илири по текот на Вардар до денес не е утврдено ни од археолошката, ниту од другите сродни научни дисциплини.

Во *Платформата* за решавање на албанското национално прашање се изедначува денешната состојба со состојбата при појавата на албанската преродба во втората половина на XIX век, со тезата за „ослободување на албанските

региони од туѓа окупација и за нивно обединување во една единствена национална држава“. Притоа се заборава дека, ако веќе се прелистува етнокултурната и демографската историја на овој дел од Балканот, Албанците како посебен етнос се регистрирани во историјата многу подоцна под албанско име. Во науката постои спор и нагласена поделеност за илирската основа на Албанците и за нивниот континуитет со илирскиот етникум. Точно се знае кое население живеело на територијата на Климентовата Кутмичевица во IX век, како и во кое време и на кој јазик светите Климент и Наум го проповедале христијанството. Бројните славистички дијалектолошки студии докажуваат дека во средниот век постоела компактна словенска јазична територија на македонските говори. Тоа го потврдува и современиот ономастички (пред сè микротопонимски) материјал и јазичниот материјал од турските дефтери, како и денешната состојба на соодветните дијалекти. И не само пред многу столетија, туку и до денес се зачувани бројни македонски (словенски) топоними на територијата на денешната албанска држава. Античките претсловенски имиња (меѓу кои и илирски и дардански) на големи планини, реки и градови Албанците ги имаат примено со словенски рефлекси.

Колкаво било македонското етничко население во Албанија знаеме добро токму од епохата на св. Климент во крајот на IX век. Исто така, познати се српските грамоти од XIV век и особено турските пописни дефтери од XVI и XVII век на почвата на цела Македонија, од кои се гледаат составот и промената на населението низ фазите на исламизацијата.

Современата состојба што се презентира воопшто не соодветствува на тврдењето во *Платформата* за т.н. „албански етнички територии“. Се знае дека, на пример, областа *Гора* е населена со македонско исламизирано население, кое и денеска зборува на македонски народен говор. Како што е познато, Србија поголемиот дел од *Гора* по Првата светска војна го вклучи во своите граници во Косово. Само 9 села (во областа *Кукс*) ѝ беа дадени на Албанија, а по Втората светска војна во Србија (Косово) останаа 19 села и само две ѝ беа отстапени на Македонија. Целата територија на албанско-македонската граница од *Гора* до *Струга* (од двете страни) е населена со македонско, во поголемиот дел исламизирано население. Тоа што денеска е значително изменета етничката и

демографската карта на овие простори е резултат на процесите што се случува во поново време.

Точно се знае, според зачуваните турски дефтери, која населба во кое време колку македонско население имала и кога постепено почнала да се албанизира. Тоа добро го знаат и албанските ориенталисти и турколози. Следствено, немало иселување на албанско население од Македонија, туку напротив, преку доселување од Албанија и од Косово, како и преку енормниот наталитет, албанското население постепено се зголемуваше и го истиснуваше македонското, појава што продолжува и до денес. Поради тоа, ненаучни се констатациите во *Платформата* дека „Албанците се токму таму каде што биле во текот на минатите илјадници години“!

На повеќе места во *Платформата* се потенцира дека Скопје било центар и седиште на Косовскиот вилает. Албанските историчари добро знаат зошто султанот правеше такви административни поделби и кога Скопје стана вилаетско седиште. Тоа се случи дури на крајот на XIX век! Многу е чудно за една Академија на науките на таков начин да ги користи фактите и од тоа да извлекува заклучоци за етничките граници на народите на Балканот. Во Ниш, Лесковец и Врање, во Куманово, Прилеп и Битола, како и во Лерин и Костур, *никогаш* немало мнозинско албанско население. Косовскиот вилает не бил и не можел да биде (ни во периодот до распаѓањето на Турција) „населен во најголем дел со албанско население“, ниту Скопје било „главен центар“ на некакво „историско Косово“.

Презентирањето на Скопје како главен град на т.н. „историско Косово“, што е една од основните тези на *Платформата*, не придонесува за сериозен дијалог. Познато е дека формирањето на административните граници и создавањето на етнички хетерогени административни целини, беше направено од политички потреби на Отоманското царство во време на неговото распаѓање. Меѓутоа, игнорирајќи го тој факт, *Платформата* територијата на Косовскиот вилает, сè на југ до Овче Поле и Штип, ја прогласува како албански етнички простор на „историско Косово“. Следејќи ја таа логика *Платформата* на Академијата на науките на Албанија дури и старобалканското племе Дарданци го изедначува со илирската популација. Така на „волшебен“ начин се поврзуваат Дарданците во Скопје од античко време и Скопскиот вилает од минатиот век. Ако

се тргне по таа логика, дали тоа би значело дека и Битолскиот вилает, во кој влегуваа македонски, албански и грчки територии сè до Тесалија, треба да се прогласи за историски дел на Албанија!

Во текстот на *Платформата* повеќекратно се подвлекуваат тешките последици за Албанците од долгата османлиска окупација, особено по отпорот на Скендербег. Објективната критичка анализа упатува, меѓутоа, на сознанието дека со масовното исламизирање на Албанците, нивните воено-феудални слоеви партиципирале во подемот на Османлиската Империја и во неа заземале истакнати и челни позиции. Во времето кога беше разнишан централизмот на османлиската власт, во втората половина на XVIII и почетокот на XIX век, во суровите меѓусебни пресметки на албанските регионални господари – високи функционери на Империјата, но во исто време и одметници (Али-паша од Тепелена, Мехмет-паша Бушатлија и др.), тешко страдеше македонското население. Нивните воени судири до уништување се протегаа и на почвата на Централна Македонија.

Во тие околности Македонците на територијата на Македонија и на Албанија долго беа подложени на репресија, преселби и на насилно исламизирање во борбата за опстанок. Таа состојба трае сè до средината на XIX век, кога Отоманското Царство почна да тоне, а албанскиот народ дефинитивно го постави прашањето за државноста и еманципацијата на својот ентитет, настојувајќи да ги надмине конфесионалните рамки.

Платформата на Академијата на науките на Албанија констатира дека во 1941 год. Хитлер не ѝ ги дал „албанските етнички простори во Југославија“ на Албанија, туку на Италија, а на Тирана ѝ отстапил „само од административен аспект“ четири од шесте префектури, меѓу кои и префектурата Тетово. Притоа се вели дека „албанските региони на Скопје, ...Куманово и Преспа ѝ беа дадени на Бугарија“ и само патем се додава: „На владата во Тирана ѝ беа дадени на администрирање и регионите на Дебар, Кичево и Струга“. Зарем тоа е „етничка Албанија“? Зарем албанските академици забораваја дека македонските партизани, заедно со албанските, водеа тригодишна оружена војна токму против албанската профашистичка полиција, балистичките паравојски и другите воени фашистички формации на Албанците? Во тие борби Македонците ги дадоа најголемите човечки жртви, особено во 1944 година. Затоа е неразбирливо анектирањето на

Западна Македонија кон Албанија во времето на фашистичката окупација во Платформата да се третира како позитивен историски настан.

Македонскиот народ го памети тој период како период на фашистички терор во овој дел на Македонија кога се случи уште еден од егзодусите на Македонците во поновата историја. Македонците беа уверени дека тоа не беше чин на добронамерни соседи со кои сме имале трајни односи на сожителство на простор каде што живеат Македонци и Албанци. Но, повеќе од половина век по Втората светска војна, авторите на *Платформата* сметаат дека на Албанија ѝ била нанесена историска неправда и во 1941 кога не бил анектиран целиот простор на Преспа кон Албанија уште на самиот почеток на фашистичката окупација. Добро е познато како е исцртувана оваа карта во 1941 г., па дури и претензиите да се заграби и Охрид во границите на Албанија, во меѓусебните нагудувања на силите на Оската. И зарем Академијата на науките на Албанија може да поверува дека македонските градови Скопје, Прилеп, Битола, Кичево, Куманово и други можеле да сметаат на албанско самоопределување! Тоа ли се тие „легитимни територијални аспирации“ на денешните Албанци и уште ли се сонува за „автохтоноста“ на албанството на „историско Косово“ – сè „од Ниш до Штип“? Таквото самоопределување на сите малцинства, како што пледира Академијата на науките на Албанија, на Балканот ќе доведе до општа крвава ерупција, зашто „буре барут“ не е само Албанија и нејзините малцинства, туку пред сè Македонија, чија територија беше распарчена на четири дела, а народот геноцидно уништуван во текот на речиси цело едно столетие.

Веруваме дека во Академијата на науките на Албанија има медиавелисти што знаат дека Словените не биле пагани до X век, дека цело столетие пред тоа ја развивала својата дејност Охридската книжевна школа во Македонија и во еден дел од денешна Албанија! Следствено, и топонимите не се словенизирани, туку подоцна и во наше време почнаа да се албанизираат. Историските извори јасно сведочат и за топонимите во вековите пред османлиското завладување, а богатите и прецизни турски дефтери го регистрирале секое селце со неговото име во сите следни векови. Затоа, крајно е ненаучно да се зборува не само за „историско Косово со неговиот главен град Скопје“, туку дури и дека „Република Македонија го анектира јужниот дел на историско Косово (окрузите на Скопје, Тетово, Гостивар, Кичево, Куманово), заедно со окрузите Дебар и Струга“! Сите тие места

од искони ги носат истите имиња со словенска етимологија и најголемиот број од нив никогаш во минатото немале албанско население, или на прсти можеле во нив да се избројат албанските фамилии. И тука турските дефтери се децидни!

Со која аргументација Академијата тврди дека Македонија „анектирала“ дел што бил „населен со мнозинство од етнички Албанци“, дека тоа било „нелегитимен акт“, дека тоа не е „македонска земја“, дека „јужниот дел на историското Косово или северниот дел на Република Македонија, тоа е албанска земја“! Може ли да се покаже барем еден единствен историски релевантен податок за тој и таков „леgitимитет“?

Да потсетиме дека во просветителската интеграција на Македонците, Албанците, Власите во духот на европскиот XVIII век беше престижна улогата на големиот влашки град Москополе, културна престолнина на дел од Југоисточна Европа, од која денес останале скромни остатоци над Корча. А се знаат и сите македонски споменици во Албанија што сведочат за традициите на кирило-методијевската мисија во црквите од средниот век до наше време. Исто така се премолчува постоењето на значајни групации на македонскиот етнос од православна и муслиманска конфесија во рамките на Република Албанија, со тоа што официјално се презентираат само неколкуте села во Мала Преспа. Тоа се прашања кои мислевме дека можат да се решаваат во соработка на соседи што се мотивирани од желбата да отворат нови перспективи на своето постоење на овој простор. Меѓутоа, текстот на *Платформата* не остава многу место за таков вид дијалог.

Соништата на една митологија позната на Балканот, според која секој има етнички простор до каде што живееле неговите далечни предци, независно од нивната застапеност и број, и тезата дека тие треба да се најдат под ист покрив, им донесе на балканските народи многу зло, трагедии и жртви. Прокламирањето на документи на највисоки научни институции и нивното верифицирање од државните фактори, во овој вид и со вакви претензии, не нуди перспектива на прагот на идниот милениум за надминување на националната држава од XIX со граѓанската држава од крајот на XX век, во чие средиште се современите сфаќања и норми за универзалноста на граѓанските и на човековите слободи и права.

Во Платформата се вели: „Речиси дваесет години како македонските власти не го објавуваат точниот број на Албанците“! Меѓутоа, во Македонија, по

Втората светска војна, се спроведени пет пописи на населението според методологијата и нормите на западноевропските земји. Така, според првиот официјален попис во Македонија во 1953 година имало 162.524 Албанци или 12,5% од вкупното население, додека во пописот од 1994, спроведен под меѓународен мониторинг, бројот на Албанците изнесувал 484.228 или 23%. Во истите пописи македонското население броело во 1953 година 860.669 или 66% од вкупното население, а во 1994 имало 1.401.389 Македонци или 66,5%. Според овие податоци, односот меѓу македонското и албанското население во 1953 бил 6:1, а во 1994 год. тој однос изнесувал 3:1.

Но да го вратиме прашањето во обратна насока: Каде се објавени статистичките податоци за националностите и нивните јазици во Албанија? Зар само оние околу 4–5.000 во областа Пустец се Македонци? Според наши сознанија, во оваа соседна држава денеска живеат над 120.000 Македонци (христијани и муслимани), но тоа никаде не се гледа во албанските државни статистики. Отаде, врз основа на кои показатели Академијата на науките на Албанија заклучува дека Албанците во Македонија претставуваат 35% од населението, кога и последниот попис најде само 23%?

При програмирањето на опциите за судбината на Македонија во *Платформата* очевидно се прави недопуштив превид: Македонија не може да биде држава според примерот на Австро-Унгарија. Унгарија во границите на Австрија до 1867 год. не беше територија на малцинство, туку на народ со своја историја, стара државност, свој јазик и сопствена афирмирана култура. Албанците во Македонија, меѓутоа, се малцинство што има своја матична држава надвор од границите на Република Македонија. Тоа би било исто како кога денешна Романија или Словакија би му признале таков државен конститутивен статус на бројното унгарско малцинство. Според тоа, Македонија е заедничка држава на сите рамноправни граѓани во неа, во која сите малцинства го имаат истиот статус, независно од нивната бројност. Албанците не може да имаат ни „автономна покраина“ во Република Македонија, ниту пак поради тоа би требало да се чувствуваат како граѓани „од втор ред“ – ако ги уживаат, како и Македонците, сите граѓански и човекови права и слободи, зашто и таа опција ја носи истата тенденција за сецесија. Затоа и не е возможна и мошне е опасна минатовековната теза за „обединување на сите албански етнички простори во единствена

национална држава“, како што не е возможно да се бара создавање на единствена држава на сите Македонци.

Кога најпосле ќе се заврши ова предолго трагично раздобје од новата балканска историја излезот ќе мораме сите заедно да го бараме. Него, се разбира, нема да го најдеме во ретроградните историски проекти за еден Балкан со исцртување на нови граници, со поттикнување на конфронтации и крвопролевања на балканските народи. Последен час е да почнеме од историјата да примаме сосем нови пораки, пораки за поголемо меѓусебно разбирање, за надминување на пароксијалните делби и фетишизирањето на минатото. Затоа, ако мораме да избираме од минатото, да го избереме само она што има вистинска иднина. Време е да извлечеме поуки од суровите лекции во врска со политичките манипулации со историјата на балканските народи. Националните програми, обременети со самоизмами и илузии, и доведоа до толку честите бесмислени војни.

И по сето ова, кои се можностите за една нова историска средба на балканските народи?

Ако сите ние продолжиме на историјата да гледаме онака како што таа досега се одвиваше со трагични војни, со геноцидни истребувања, со сверски убиства и злостори, со егзодуси и преселби, тоа и таквото соочување со историјата никогаш нема да ги залечи многуте рани што историјата ги остави. Затоа, балканската стратегија, за која се залага Македонската академија на науките и уметностите, мора да формулира сосем нови цели што можат да бидат прифатливи за сите само доколку се заеднички. Тоа пак може да се постигне единствено со прекин на континуитетот на заблуди и илузии во создавањето на големодржавните проекти. Сè дури не се раскрсти со нив, ние не можеме да почнеме да градиме европска иднина на Балканот. *Платформата за решавањето на албанското национално прашање* на Академијата на науките на Албанија не расчистила токму со нив. Фундаментална контрадикција во неа е што, од една страна, се пледира за обединување на сите Албанци во една држава – „Голема Албанија“ што како црвена нишка се провлекува низ целата *Платформа*, а од друга, овој големодржавен проект се обвива во модалитетите и семантиката на современата европска политика.

Затоа сме уверени, а тоа досега повеќепати сме го декларирале, дека сите на овие простори стоиме денес пред една голема историска задача најпосле да

раскрстиме со злокобното националистичко минато, со старите националистички сеништа и со познатите завојувачки аспирации. Таа разделба со таквото минато треба да биде основа да ги бараме макар и почетните форми во изградбата на една сеопфатна економска, политичка и културна балканска иднина. Само на тој начин можеме да излеземе од познатите балкански ксенофобии и националистички фрустрации, зачекорувајќи, на прагот на XXI век, во една европска иднина на интеграција и поврзување на народите во создавањето и унапредувањето на европски квалитет на животот.

Пред таа голема задача, којашто единствено може да отвори нови балкански хоризонти, треба засекогаш да се отфрлат ретроградните и во многу свои аспекти трагични балкански идеологии за создавање големи балкански држави. Тие и такви балкански идеологии на т.н. чисти национални држави и покраини што ги спротивставуваат балканските народи едни против други беа и претставуваат главна причина за нивното меѓусебно војување и крвопролевање. И сè дури тие идеологии се на балканската сцена во вид на разни платформи за прекројување територии и исцртување граници и за нови разграничувања на овие народи – нема да престанат војните, насилствата и уривањата, егзодусите и преселбите.

Во часов кога трае ова лудило на уништување, сите чувствуваме дека доаѓа неумоливо времето на редефинирање на старите балкански политики и напуштање на сите конзервативни национални програми и големодржавни проекти. Спротивставени на сите видови националистички атавизми, науката и културата не смеат повторно да се впрегнат во служба на конзервативните и анахроните идеологии, кои настојуваат да го запрат Балканот да се отргне од стариот пат на националистичките и етноцентрични идеи што доведоа до толку трагичните балкански крвопролевања и пустошења и во старата и во новата историја.

На крајот од овој милениум историски сме повикани да направиме сè за да ги подготвиме нашите народи за една темелно нова иднина, иднина на пријателство и сестрано економско, политичко и културно нивно поврзување, да отвориме нова страница во историјата на Балканот.

Скопје, 13. V 1999

*Претседателство на Македонската
академија на науките и уметностите*

FOREWORD

Greater-state projects for the creation of large Balkan states, according to the model of one people one state, so typical and so wide-spread in this Balkan region of ours, experience their failure accompanied by bloodshed and destruction, tragic exoduses, nationalistic hatreds and conflicts among the peoples of the Balkans.

The text which we are issuing in this publication, in Macedonian and in English, of the *Address of the Macedonian Academy of Sciences and Arts*, of 13th May 1999, in response to the publication and distribution of the *Platform on the Resolution of the Albanian National Question* of the Albanian Academy of Sciences, is being published together with our *Appeal for Peace* of 6th April 1999 because the two texts are close to one another and relate to one another. The standpoint of both of them is that such Balkan platforms, even when subscribed to by distinguished scientific and scholarly institutions, cannot provide a foundation upon which a new, European future for the Balkans can be built. In these two texts our Academy upholds our conviction that without abandoning old and anachronistic greater-state projects, in which an attempt is made to enter upon a new future together with the old past, it is impossible to go beyond the tragic misunderstandings and divisions which have so frequently brought with them wars and misfortunes among the peoples of the Balkans.

ADDRESS

Today, when we in the Balkans live with such great mistrust of one another and without the necessary mutual understanding; today, when each and every day we see the tragic processions of unfortunate men, women and children and exhausted old people who, exiled from their hearths, seek refuge in the Republic of Macedonia, the Albanian Academy of Sciences has distributed, prior to the forthcoming unravelling of today's Balkan confrontations, its recently-published *Platform on the Resolution of the Albanian National Question*. It has done this, and other similar things, according to the pattern of Balkan greater-state projects. In view of the tragic outcomes to which these have led, it could have been supposed that platforms of such a sort would not be repeated at the close of the 20th century because, as is happening at this moment in history, they have led the peoples of the Balkan region to fear one another and to wage war against one another. All of this has been due, among other things, to unbridled nationalistic frustrations, full of a spirit of mutual threats and hatreds, which have culminated in the all too well known historical stereotypes regarding the Balkans of drawing up new geographical maps on which the territories of the Balkan states are retailored.

Of such a nature are the contents of the *Platform* of the Albanian Academy of Sciences, for which reason we feel historically called upon to express, in this our *Address*, the stance of the Macedonian Academy of Sciences and Arts concerning its historical position and political background.

The *Platform on the Resolution of the Albanian National Question* (Shkencë, Tirana, 1998) was prepared by the Albanian Academy of Sciences. As a national programme of Albanians there took part in its preparation intellectuals from all the "ethnic areas of the Albanians". In the foreword it is stated:

"The Albanian Academy of Sciences, concerned not merely about the status of Kosovo but also about the future of the entire Albanian nation, has prepared this *Platform on the Resolution of the Albanian National Question* as a whole; In its initial version, it was presented for discussion to the Assembly of the Academy. Subsequently there were incorporated comments and suggestions from certain intellectuals from Albania, from Kosovo and from Macedonia who have been concerned with our national question. When these justified comments and suggestions had been incorporated, the

Platform was agreed upon and passed in its present form by the Assembly of the Albanian Academy of Sciences."

We have stressed the above in order to ask: Is it possible that Albanian intellectuals from Macedonia who took part in the compiling of the Platform could indeed be party to the use of such cynical words about the Macedonian state as those which claim that it is a *porous* creation which *international military forces support on crutches*, statements which are deeply wounding to the Macedonian people and the Macedonian state.

The *Platform on the Resolution of the Albanian Question* puts forward the well known romantic aspirations of the leading figures of the Albanian Revival of the last century, suggesting that they are "historical truth". In it, it is claimed that "there is no historical evidence indicating that Slavs colonised ancient Dardania in the 6th or 7th centuries". At the same time it speaks of "the whole of historical Kosovo with its capital city of Skopje". Mention is likewise made of "the cooperation of Tirana with Rome and with Berlin regarding the creation of an ethnic Albania" in the course of the Second World War and of the unity of the "Albanian ethnic regions in Yugoslavia". In the *Platform* it is also stressed that "the Slavs, as is well known, were pagans up to the 10th century" while "the Slavic toponomy... is of no significance since in documentary sources it appeared in these regions at the beginning of the 11th century" when there took place a "slavicizing of place-names and of the names of the inhabitants". It is known, however, that Slavonic toponyms in the Balkans were documented by Greek and Roman authors (Procopius, Jordanes, etc.) in the 6th century while the first known data concerning Albanians in Byzantine and south Slavonic sources comes from as late as the 11th century, about six or seven hundred years after the last mention of the Illyrian tribes. The first literacy in Albanian only appeared in the 15th century.

The *Platform* of the Albanian Academy of Sciences contains tenets which are difficult to grasp, especially when these are expressed by scholars and scientists for whom the establishment of the truth is a matter of professional ethics and excellence. The proclaiming of more than half of the territory of Macedonia as a thousand-year-old ethnic Albanian region is incomprehensible to any researcher into the past of the Balkans who has studied the ethnogenesis of any of its peoples. Hence it is patently obvious to us that the views set forth in the *Platform* relate to a clearly-expressed

possessiveness of Macedonian territory. This is evident from every single one of its starting-points.

Setting out from the thesis that "a nation should have its own state" it is stated in the *Platform* that, after the Second World War, "with the aim of splitting up the territorial unity of the Albanians and to weaken the strength of their political resistance, the Titoist leaders divided the region of historical Kosovo into three parts – among the republics of Serbia, Macedonia and Montenegro" and that "the Republic of Macedonia annexed the southern part of historical Kosovo (the Skopje, Tetovo, Gostivar, Kičevo and Kumanovo districts), together with the Debar and Struga districts". To this "Albanian land" the *Platform* adds "the zones of Čamrija, Kostur (Kastoria) and Lerin (Fiorina)", considering that "the just aspiration of all Albanians is as the activists of our national revival movement in the last century specified – a unification of all the ethnic Albanian regions into one national state".

And what is the nature of the historical truth?

The basic ancient Balkan population of Macedonia was certainly that of the Paeonians in their contact with the ancient Macedonians, with a clearly-expressed statehood and cultural characteristics which indicate that they were neither Illyrians nor Thracians. In the *Platform* it is stressed that the southern Illyrian population was the ethnic basis of the Albanian people, but this ethnic group never existed on the territory of Macedonia. It is likewise well known to the world of scholarship and science that the Dardanians were a particular ancient Balkan tribe in the Skopje district who in the 3rd century B.C. were assimilated by the majority Paeonian population. The Paeonians, a part of the ancient Macedonians and the other tribes in Macedonia were in the 6th century A.D. absorbed by the Slavonic Macedonian masses who laid waste the Byzantine state system, and at the time of the great European migration of peoples, were stabilised in this region. The Macedonian Slavs remained the basic ethnic factor in Macedonia. The existence of Illyrians along the course of the River Vardar has not to this day been confirmed either by archaeologists or by representatives of any related scholarly or scientific discipline.

In the *Platform* on the resolution of the Albanian national question the current situation is likened to that situation which obtained at the time of the appearance of the Albanian revival in the second half of the 19th century by the thesis of the "liberation of the Albanian regions from alien occupation and of their unification in a single national

state". In so doing the fact is overlooked that, if one turns over the pages of the ethnic cultural and demographic history of this part of the Balkans, Albanians were registered as a separate ethnic group at a much later date in history under the name Albanian. In scholarship and science there is dispute, and an emphatic division of opinion, over the Illyrian basis of the Albanians and over their continuity with the Illyrian ethnic group. It is known with certainty which population was living on the territory of St. Clement's Kutmičevica in the 9th century and how and where and in which language St. Clement and Nahum preached Christianity. Numerous Slavistic dialectological studies have proved that in the Middle Ages there existed a compact Slavonic language territory of Macedonian speech forms. This is confirmed by present-day onomastic (and above all microtoponymic) evidence and by the language material from Turkish records, as well as by the current situation of the relevant dialects. And not only many centuries ago but also up to the present time there have been preserved numerous Macedonian (Slavonic) toponyms on the territory of today's Albanian state. The ancient pre-Slavonic names (among them both Illyrian and Dardanian) of high mountains, rivers and towns were taken over by the Albanians with Slavonic reflexes.

How large the ethnic Macedonian population in Albania was from precisely the era of St. Clement at the close of the 9th century is well known. Likewise there are well-known Serbian deeds and charters of the 14th century and especially Turkish census registers of the 16th and 17th centuries from all over Macedonia from which can be seen the population content and changes throughout the various phases of islamization.

The current situation in no way corresponds to the assertion in the *Platform* concerning what are called "ethnic Albanian territories". It is known, for example, that the district of *Gora* is inhabited by an islamized Macedonian population, which to this day uses a Macedonian vernacular speech form. As is well known, after the First World War Serbia incorporated the greater part of *Gora* within the borders of Kosovo. Only nine villages (in the district of *Kuks*) were allotted to Albania, and, after the Second World War, 19 villages remained within Serbia (Kosovo) while only two were ceded to Macedonia. The entire Albanian-Macedonian border zone (on both sides) from *Gora* to *Struga* is inhabited by a Macedonian, in the main islamized, population. The fact that the ethnic and demographic map of these regions is significantly altered is a result of processes which have happened in more recent times.

It is known precisely, from Turkish registers which have been preserved, which settlement in what period had a Macedonian population and when it began gradually to be alban-ized. These facts are well known to Albanian orientalists and experts in Turkish scholarship. In accordance with this there was no emigration of an Albanian population from Macedonia but rather, on the contrary, through immigration from Albania and from Kosovo, and as a result of the high natality, the Albanian population gradually increased and squeezed out the Macedonian population, a phenomenon which has continued unceasingly up to the present day. Because of this, the conclusions in the *Platform* that "Albanians are there precisely where they have been during the past thousands of years" is unscholarly and unscientific.

In several places in the *Platform* it is stressed that Skopje was the centre and the seat of the Kosovo vilayet. Albanian historians know well why the Sultan made such administrative divisions and when Skopje became the seat of this vilayet. This took place as late as the end of the 19th century! It is very strange that an Academy of Sciences should make use of the facts in such a way and draw from them conclusions about the ethnic borders of the peoples of the Balkans. Neither in Niš, in Leskovac or Vranje nor in Kumanovo, Prilep or Bitola, nor, indeed, in Lerin (Fiorina) or Kostur (Kastoria) was there *ever* a majority Albanian population. The Kosovo vilayet was not, and could not have been (even in the period up to the decline of the Ottoman Turkish Empire) "inhabited in its greater part by an Albanian population", nor could Skopje have been the "main centre" of some sort of "historical Kosovo".

The representation of Skopje as the main city of a so-called "historical Kosovo", which is one of the basic theses of the *Platform*, does not contribute to a serious dialogue. It is well known that the formation of the administrative borders, and the creation of ethnically heterogeneous administrative units, was undertaken because of the political needs of the Ottoman Empire at the time of its decline. However, ignoring this fact, the *Platform* proclaims the territory of the Kosovo vilayet as far south as Ovče Pole as an ethnic Albanian region of "historical Kosovo". In accordance with the logic of the *Platform* of the Albanian Academy of Sciences, even the ancient Balkan tribe of the Dardanians is equated with the Illyrian population. Thus, in some "magical" fashion, the Dardanians of ancient times in Skopje and the Skopje vilayet of the past century are linked together. If one starts out in accordance with this logic, should it also mean that

the Bitola vilayet, which included Macedonian, Albanian and Greek territories stretching as far as Thessaly, should be proclaimed as a historical part of Albania?

In the text of the *Platform* stress is laid on several occasions on the grave consequences for the Albanians of the lengthy Ottoman occupation, especially after the resistance put up by Scanderbeg. Objective critical analysis, however, points to the fact that, with the large-scale islamization of the Albanians, their military and feudal classes participated in the rise of the Ottoman empire and that they occupied distinguished and leading positions within it. In the second half of the 18th and at the beginning of the 19th centuries, at a time when the centralism of the Ottoman authorities was shaken by savage mutual squarings of accounts among Albanian regional lords, high functionaries of the empire but at the same time also renegades (AH Pasha of Tepeleni, Mehmet Pasha of Bušatlija, etc.), the Macedonian population suffered gravely. Their armed conflicts, which were carried to the point of total destruction, spread as far as the soil of Central Macedonia.

In circumstances such as these the Macedonians in Macedonia and in Albania in the course of their struggle for survival were for a long time exposed to repression, resettlement and enforced islamization. This situation lasted right up to the middle of the 19th century, when the Ottoman Empire began to totter and the Albanian people posed definitively the issues of their statehood and their emancipation in an effort to go beyond their confessional frameworks.

The *Platform* of the Albanian Academy of Sciences maintains that Hitler did not cede "the ethnic Albanian regions in Yugoslavia" to Albania, but to Italy, and that he yielded to Tirana four of the six prefectures, including that of Tetovo, "merely from the administrative aspect". At the same time it is stated that "the Albanian regions of Skopje... Kumanovo and Prespa were ceded to Bulgaria" and merely adds, by-the-by: "The administration of the regions of Debar, Kičevo and Struga was also ceded to Tirana." Is this then "ethnic Albania"? Have the Albanian academicians forgotten that Macedonian partisans, together with Albanian partisans, waged armed war for three years against the pro-fascist Albanian police force, against the paramilitary *ballists* and other Albanian fascist military formations? The Macedonians made the greatest human sacrifices in these struggles, particularly in 1944. In view of this it is incomprehensible that the annexation of Western Macedonia to Albania during the period of fascist occupation should be regarded in the *Platform* as a historical event of a positive nature.

The Macedonian people recalls this period as one of fascist terror in this part of Macedonia when yet another of the exoduses of Macedonians in recent history took place. The Macedonians were convinced that this was not the act of well-intentioned neighbours with whom they had had a lasting relation of coexistence in a region inhabited by both Macedonians and Albanians. And yet, just over half a century after the Second World War, the authors of the *Platform* consider that Albania suffered an injustice when, at the very beginning of the fascist occupation in 1941, the entire Prespa region was not annexed to Albania. It is well known how this map came to be drawn up in 1941 and how there were even pretensions to take Ohrid within the borders of Albania among the mutual accommodations of the Axis powers. And is it possible that the Albanian Academy of Sciences can believe that the Macedonian towns of Skopje, Prilep, Bitola, Kičevo, Kumanovo etc. could be counted on to declare themselves Albanian? Are these the "legitimate territorial aspirations" of the Albanians of today, and do they still dream of the "autochthonous nature" of the Albanian nature of a "historical Kosovo" – reaching as far as Niš and Štip? Such a self-determination on the part of all minorities as the Albanian Academy of Sciences pleads in favour of would lead to a total and bloody eruption in the Balkans since the "powder-keg" is not only Albania and its minorities but, above all, Macedonia, whose territory has been split into four parts and its people genocidally wiped out for virtually a whole century.

We are sure that the Albanian Academy of Sciences has among its members mediaeval scholars who know that the Slavs were not pagans up to the 10th century and that a whole century before that the Ohrid literary school was developing its activities in Macedonia and in a part of today's Albania. Consequently the toponyms were not slavized but, later on, and as late as the present time, have been albanized. Historical sources clearly testify to toponyms even in the centuries before the Ottoman conquest, and the rich and precise Ottoman Turkish registers record every single village by name in the succeeding centuries. Therefore it is highly unscholarly and unscientific to speak not merely of a "historical Kosovo with its principle town of Skopje" but also to state that "the Republic of Macedonia annexed the southern part of historical Kosovo (the Skopje, Tetovo, Gostivar, Kičevo and Kumanovo districts) together with the Debar and Struga districts". All these places from time immemorial have born names with a Slavonic etymology and the majority of them have never in the past had an Albanian

population, or at best the number of Albanian families could have been counted on the fingers of one hand. In this matter the Turkish registers are decisive.

With what argumentation does the Albanian Academy maintain that Macedonia "annexed" a part "inhabited by an ethnic Albanian majority", that this was an "illegitimate act", that this is not "Macedonian land", that "the southern part of historical Kosovo or the northern part of the Republic of Macedonia is Albanian land"? Is it possible to present a single historical fact relevant to this "legitimacy"?

Let us recall that in the integrated activity in line with the Enlightenment, and in the spirit of 18th century Europe, a prestigious role was played by the great Vlach town of Moskopole, a cultural capital of a part of south-eastern Europe, of which to this day there are modest remains above Korçe. And it is known that there are in existence in Albania Macedonian monuments in churches from the Middle Ages to the present age which bear witness to the traditions of the mission of Ss. Cyril and Methodius. Likewise nothing is said about the significant groupings of both Orthodox and Muslim ethnic Macedonians within the Republic of Albania apart from a mention of some few villages in the Lesser Prespa region. These are questions which we considered could be resolved in collaboration with neighbours motivated by a desire to open up new prospects in their existence in these parts. The text of the *Platform*, however, does not leave much room for a dialogue of such a sort.

The dreams of a mythology all too well known in the Balkans whereby everyone has an ethnic area reaching as far as where his ethnic forebears lived, regardless of their number and the degree to which they were represented, and the thesis that they should exist under the same roof, has brought much ill and many tragedies and sacrifices to the peoples of the Balkans. The proclamation of documents by supreme scientific and scholarly institutions, and their verification by state factors, of this sort and with such pretensions on the threshold of the forthcoming millenium offers no prospects of replacing the national state of the 19th century with the civil state of the close of the 20th century at the heart of which there would be the concepts and the norms of civil and human rights and freedoms.

In the *Platform* it states: "For virtually twenty years the Macedonian authorities have not published the accurate number of Albanians." Since the Second World War, however, five population censuses conducted in accordance with the methodology and the norms of Western European countries have been carried out in Macedonia. Thus,

according to the first official census in Macedonia, of 1953, there were 162,524 Albanians, in other words 12.5% of the total population, while according to the 1994 census (carried out with international monitoring) the number of Albanians amounted to 484,228, or 23%. According to the same censuses, in 1953 the Macedonian population numbered 860,669, or 66% of the total population, while in 1994 there were 1,401,389 Macedonians, or 66.5% of the total. According to these statistics the ratio of the Macedonian to the Albanian population was 6 : 1 in 1953 and 3 : 1 in 1994.

If we pose the question in the other direction, where have statistics on the national minorities and their languages in Albania been published? Is it that only those c 4-5,000 in the Pustec district are Macedonians? According to our knowledge there are over 120,000 Christian or Muslim Macedonians living in this neighbouring state today, but this fact is nowhere to be seen in Albanian state statistics. On the basis of what indicators does the Albanian Academy of Sciences conclude that Albanians in Macedonia amount to 35% of the population when the most recent census found the figure to be only 23%?

In the programming of the options concerning the destiny of Macedonia in the *Platform* it is apparent that an inadmissible oversight has been made: Macedonia cannot be a state according to the pattern of Austria-Hungary. Up to 1867 Hungary was not the territory of a minority within the frontiers of Austria but rather a people with its own history, its own long-established statehood, language and established culture. The Albanians in Macedonia are, however, a minority who have their own home country outwith the frontiers of the Republic of Macedonia. This would be the same as today's Romania or Slovakia recognising such a state constitutive status in the case of their numerous Hungarian minority. Consequently Macedonia is the joint state of all the equal citizens within it, in which all the minorities have the same status, regardless of their numbers. The Albanians cannot be an "autonomous province" within the Republic of Macedonia, but should not, because of this, feel themselves to be "second-class" citizens as they enjoy, like the Macedonians, full civil and human rights and freedoms, because that option brings with it the same tendency towards secession. Therefore the thesis of the last century of "the unification of all ethnic Albanian regions within a single national state" is both impossible and highly dangerous, just as it is impossible in today's circumstances to seek the creation of a single state for all Macedonians.

When at last this over-long tragic period of recent Balkan history ends we have to seek the way out together. We will not, it is to be understood, find it through retrograde historical projects for creating a Balkans by the drawing-up of new frontiers or by arousing fresh confrontations and bloodshed of the Balkan peoples. It is the final hour for us to begin to accept and to listen to completely new messages from our history, messages about greater mutual understanding, about going beyond the parochial divisions and the fetishizing of the past. Therefore if we must select from the past, let us select only that which has a real future. It is time for us to draw the morals from the harsh lessons of political manipulations with the historical past of the Balkan peoples. National programmes, over-burdened with self-deceptions and illusions, have led to so many - frequently pointless - wars.

And, after all that, what are the possibilities of a new, historic coming together all the peoples of the Balkans?

If we all continue to look upon history as it has unfolded to date (and it has unfolded through tragic wars, through genocidal exterminations, through beastly killings and crimes, through exoduses and migrations) such a confrontation with history will never cure the many bloody wounds that history has opened. Therefore, the Balkan strategy which the Macedonian Academy of Sciences and Arts is striving towards must formulate completely new aims which can only be attractive to everyone if they are common goals. This can only be achieved through a break with the errors and illusions involved in the creation of greater-state projects. Until such time as these are abandoned, we cannot begin to build a new, European future for the Balkans. It is with these precisely that the *Platform on the Resolution of the Albanian National Question* of the Albanian Academy of Sciences has not squared its accounts. Its fundamental contradiction lies in the fact that on the one hand it pleads for a unification of all Albanians in one state, constructing a project for a "Greater Albania", which like a leitmotif runs throughout the entire *Platform*, while on the other hand wrapping such a Greater-State project up in the modalities and semantics of new European policies.

We are, therefore, convinced – and we have declared this several times already – that today all of us in these parts stand face to face with a great historical task of once and for all abandoning the ill-fated nationalistic past, the old nationalistic ghosts and the all too well known aspirations to conquest. This departure from such a past should be the basis for our search for at least the initial forms of the building-up of a

comprehensive (economic, political and cultural) Balkan future. Only in this way can we emerge from the well-known Balkan xenophobias and nationalistic frustrations, stepping forth, at the threshold of the 21st century, into a European future of integration and of a uniting of our peoples in the creation and advancement of a new European quality of life.

Before this great task which alone can open up new Balkan horizons there must be discarded, now and for ever, the retrograde and, in many of their aspects, tragic Balkan ideologies of the creation of greater Balkan states. Such Balkan ideologies of nationally "pure" states and provinces which set the peoples of the Balkans against one another were and are a major cause of the wars waged against one another and the ensuing bloodshed. And as long as such ideologies remain on the Balkan scene in the form of various platforms for retailoring territories and redrawing-up boundaries and the demarcation of peoples the wars, the violence, the destruction, the exoduses and the removals and migrations will not come to a halt.

At a time when this lunacy of destruction is going on we all feel that the time for a re-figuration of the old Balkan policies and political values and abandoning of all conservative national programmes and greater-state projects is inexorably approaching. Opposed to all varieties of nationalistic atavism, science, scholarship and culture should not once more be yoked to the service of conservative and anachronistic ideologies which endeavour to prevent the Balkans from abandoning the old way of the nationalistic and ethnocentric ideas that have led to such tragic Balkan bloodshed and destruction in both ancient and recent history.

At the close of this millenium we are historically called upon to do all that we can to prepare our peoples for a fundamentally new future, a future of amity and all-inclusive economic, political and cultural links in order to turn over a completely new leaf in the history of the Balkans.

Skopje, 13th May 1999

*The Presidency of the Macedonian
Academy of Sciences and Arts*

АПЕЛ ЗА МИР

Над Балканот повторно се надвисна војна. Како толкупати веќе во модерната европска историја таа се случува на ист начин како и секогаш досега: со крваво насилство, со етничко чистење, со големи преселби, со бесмислено и безмилосно уривање. На овој наш трагичен европски полуостров почна пак да се репетира едно крваво раздобје од неговата историја. Во светлините на пожарите што ги палат најсовршени оружја за уништување, кои, заедно со т.н. воени објекти, уриваат станбени згради, училишта, факултети, болници, мостови, не можеме да не се запрашаме: што можело толку да ги заслепи луѓето за тие толку сурово да го уништуваат и да го уриваат преку ноќ она што е градено со векови, да ги убиваат оние со коишто со столетија живееле заедно и да ги прогонуваат од нивните огништа?

Македонската академија на науките и уметностите смета дека со настаните по 24 март, Република Македонија е доведена во сериозно критична положба. Таа е оставена речиси самата да ги поднесува без нејзина вина предизвиканите економски, демографски, здравствени и национално-политички потреси што се закануваат да ја дестабилизираат и да предизвикаат поширок регионален и европски пожар. Покрај веќе покажаната хумана готовност да им се помогне на унесреќените бегалци и депортирани граѓани од Косово, сметаме дека е неопходно по секоја цена да се обезбеди можност овие напатени луѓе брзо да се вратат во својата матична земја.

Сега не е часот да прашуваме кој е повеќе виновен за оваа излудена стварност, за оваа историска константа на човековото безумие. Сега сите луѓе што сочувствуваат со човечката несреќа, што со вознемирена совест и загрижена свест се вцашени од катадневните трагични глетки, бараат да се изгаснат пожарите што постојано се шират и кои можат да го запалат целиот регион. Сега е часот да се упати апел веднаш да запре војната, да престане уривањето, егзодусот и прогонот, да престане моралната рамнодушност на воената машинерија и на полицијата во нивниот арогантен презир спрема човечкото страдање, да запре овој замрачен фанатизам: на едно насилство да се одговара со друго и место со силата на зборот и аргументот да се дејствува со аргументот на разорувачката сила. Затоа сме должни да предупредиме дека до благородните цели на мирот, хуманизмот и

меѓучовечкото разбирање нема никогаш да се стаса со бруталните средства на безумното насилство.

Во часот кога е отворена една голема и непредвидлива катаклизма во овој дел од светот, која сериозно ѝ се заканува на сеопштата безбедност, сметаме дека е недопуштена рамнодушнота на Организацијата на Обединетите нации, таа голема надеж на човештвото, наспроти агресивноста на воената сила. Сега е вистинскиот час кога таа мора да ја реafirмира големата своја идеја дека мирот во хиерархијата на вредностите е највисоката вредност на нашата планета и дека токму како таква универзална вредност мирот останува без секаква друга можна алтернатива. Организацијата на Обединетите нации во овој час е историски повикана да прогласи мир и пред сè мир.

Ова што се случува денес на Балканот не е случајна и ефемерна појава. Таа има свои длабоки корења и своја долга предисторија.

Балканот, тој денес толку наклеветен полуостров, обично се смета за место каде што луѓето постојано спорат меѓу себе, каде што државите војуваат едни против други и делат територии. Ова тажно раздобје на модерната балканска историја, за жал, се поддржуваше во големодржавните стратегии што последнава деценија ги создадоа некои балкански академии на науките. Но, него го овозможуваа и големите сили, чии аспирации во долгата историја на Балканот за постојано делење и за супрамација над него се раководеа од исти егоистични интереси. Трае тоа уште од времето на Pax Romana и Pax Byzantina, а во нови верзии сè до денес.

Имајќи предвид дека судбината на балканските народи и нивните држави се решаваше и се кроеше во европските метрополи, имајќи предвид дека сите етноцентрични идеологии, како средиште на големодржавните стратегии, претрпеа пораз и имајќи предвид дека балканските народи сè помалку решаваат за својата историска судбина, Македонската академија на науките и уметностите смета дека сега е крајниот час да се пристапи кон подготвувањето на проект за една нова балканска стратегија во чие средиште ќе биде непосредната политичка, економска, социјална и културна соработка меѓу балканските народи за со тоа да се отвори една нова страница во нивната историја што нив сè повеќе ќе ги зближува и обединува. За тоа се дадени сите претпоставки, достатно е само тие да

го возобноват сеќавањето кои беа и што всушност беа овие народи во својата историја.

Нема сомнение дека балканските народи имаат многубројни заеднички особености во својата култура, обичаи, сензибилитет, фолклор, во битот и јазичното проникнување. Тоа е присутно и во нивната музичка уметност, во нивното градителско дело, во нивното народно творештво, во нивниот менталитет, во нивното писмо итн. Како резултат на повеќевековниот соживот на овие народи, чиј опстој се одвиваше во исти историски, економски, социјални и културни услови, како резултат на таа нивна вековна симбиоза балканските народи имаат повеќе нешта што ги зближуваат отколку што ги разделуваат. Токму затоа, историски е неминовно тие својот иден опстанок да почнат да го градат врз една радикално нова балканска стратегија, која нема веќе, како досега, да смета со делбите и поделеностите и со исцртувањето на нови балкански граници, туку со длабоката и сестрана економска, политичка и духовна поврзаност на овие народи. Таа стратегија треба да доведе до темелно нова свест во која веќе да нема место за нивните стари трагични недоразбирања од минатото, туку сè во неа да биде всредсредено на изградбата на заедничката балканска иднина, чие значење за Европа е повеќекратно, не само во геополитички, туку, пред сè, во културен поглед.

Балканскиот Полуостров е длабоко нурнат во Медитеранот. Тој не само географски, туку во прв ред како културен модел тесно поврзува три континенти и три цивилизации кои овозможува тука да се создадат трајни постигања и вредности врз кои е градена европската култура и цивилизација.

Отсекогаш преку Балканот се одвивал продор на големи идеи од Медитеранот кон Европа. Целиот Балкански Полуостров, посебно неговиот централен дел – Македонија, како природна крстосница што го поврзува Југот со Северот и Истокот со Западот, е токму таков коридор што служел како медиум за зрачење на нови идеи. Македонската академија на науките и уметностите затоа смета дека нашето припаѓање на Европа е безалтернативно. Поаѓајќи од тој факт, упатеноста и приврзаноста на Македонија кон европските интеграции, независно од кризите низ кои тие институции минуваат денес, мора да останат наши трајни и единствени стратешки патокази.

Македонија ѝ припаѓа на Европа на обединети народи, на идеите на европскиот хуманизам за демократија, слобода и човечки права и токму врз тие трајни вредности треба да го гради своето модерно општество. Нејзината иднина е во обединет Балкан и во обединета Европа.

Скопје, 6. IV 1999

*Претседателство на Македонската
академија на науките и уметностите*

APPEAL FOR PEACE

War is once more hovering over the Balkans. As so many times already in modern European history, this is happening in the same fashion as it always has: with bloody violence, with ethnic cleansing, with great population upheavals, with senseless and merciless destruction. On this tragic European peninsula of ours there has begun to be repeated once more a bloody epoch of its history. The flames of the fires kindled by the most sophisticated weapons of destruction are razing, together with what are called military targets, residential buildings, schools, colleges, hospitals and bridges and we cannot but ask ourselves what it is that has so blinded people that they can so callously ruin and destroy overnight what has been built up over centuries, that they can slay those with whom they have lived together for centuries or banish them from their hearths?

The Macedonian Academy of Sciences and Arts considers that the Republic of Macedonia has been placed in an extremely serious and critical situation by the events of 24th March and thereafter. It has been left, not by its own fault, virtually alone to cope with the economic, demographic, health and national-political shocks that threaten to destabilise it and to bring about a more extensive regional and European flare-up. In addition to our human preparedness to come to the aid of the distressed refugees and deported inhabitants of Kosovo, we consider that it is of primary importance to render it possible for these suffering people to return to their native land.

It is not an appropriate moment for us to ask who is most responsible for this insane reality, for this historical constant of man's mindlessness. Now all people who sympathise with the human misfortune, who with disturbed conscience and with anxiety are struck dumb by the daily tragic sights, are seeking to quench the fires that are continually spreading and which threaten to set the entire region alight. Now is the time to send an appeal for the war to cease immediately, for the destruction, the exodus and the persecution to be halted, for the moral indifference of the military machine and the police force in their arrogant contempt for human suffering to stop and for an end to be put to this grim fanaticism: of responding to one violence with another and, instead of by the might of the word, operating with the argument of destructive force. We are therefore duty bound to issue a warning that the noble aims of peace, humanism and

understanding among peoples will never be achieved by the brutal means of mindless violence.

In the hour when a vast and unforeseeable cataclysm has begun to take place in this part of the world, a cataclysm which seriously threatens its overall security, we consider the indifference of that great hope of humanity, the United Nations Organisation, faced with the aggressiveness of military force to be inadmissible. Now is the very time when it must reaffirm its great idea that peace is the highest value of our planet in the hierarchy of values and that precisely as such a universal value there is no other possible alternative to peace. The United Nations Organisation at this moment in time is historically called upon to declare peace and peace above all else.

What is happening in the Balkans today is not a chance or an ephemeral phenomenon. It has deep roots and a long pre-history.

The Balkans, that peninsula so slandered today, is usually reckoned to be a place where people are continually quarrelling with one another, where states war against each other, splitting up territories. This sad epoch in modern Balkan history has, unfortunately, been upheld in the greater-state strategies which in this past decade have been created by certain of the Balkan academies of science. Yet it has also been made possible by the great powers, whose aspirations throughout the long history of the Balkans towards its continual partition and towards supremacy over it have been led by the same egotistical interests. This has been the case since the time of the Pax Romana and the Pax Byzantina, and has persisted in various forms right up to the present day.

Bearing in mind that the fate of the Balkan peoples and their states has been determined and tailored in the metropolises of Europe, bearing in mind that all ethnocentric ideologies, as the kernel of greater-state strategies, have suffered defeat and bearing in mind that the Balkan peoples have been less and less in a position to decide upon their own destinies, the Macedonian Academy of Sciences and Arts considers that this is the ultimate hour for taking a stance in favour of the preparation of a project for a new Balkan strategy at the heart of which would be direct political, economic, social and cultural co-operation among the peoples of the Balkans in order to turn over a new leaf in their history which would bring them closer and closer together in unity. All the preconditions for this exist and it is sufficient for them only to revive the memories of who and what these peoples have been in the course of their history.

There is no doubt whatsoever that the peoples of the Balkans have many common characteristics in their cultures, their customs, their sensibility, their folklore, in their existence and in the development of their languages. All of this is present in their music, in their building works, in their works of folk art, in their mentality and in their writing. As a result of the centuries-long coexistence of these peoples, whose existence has taken place in the same or similar historical, economic, social and cultural circumstances, as a result of their age-long symbiosis, the peoples of the Balkans have more that serves to bring them together than that sets them apart. For this very reason, it is historically inevitable that they should begin to build their future existence upon a radically new Balkan strategy which will not have, as has been the case up to now, to reckon with partitions and fragmentation and with a drawing-up of new Balkan frontiers but rather with deep and comprehensive economic, political and spiritual links among these peoples.

This strategy should lead to a fundamentally new awareness in which there is no longer any room for the old tragic misunderstandings of the past but into which there should be incorporated the building-up of a joint Balkan future whose significance for Europe would be manifold, not only in a geopolitical but, above all, in a cultural sense.

The Balkan Peninsula penetrates deep into the Mediterranean. It is not merely a geographical but, in the first instance, a cultural model which tightly binds three continents and three civilisations which have made it possible for there to be created here long-lasting achievements and values upon which European culture and civilisation have been built.

Traditionally the great ideas from the Mediterranean have penetrated to Europe via the Balkans. The entire Balkan Peninsula, and in particular its central part – Macedonia – as a natural crossroads linking South with North and East with West is precisely the corridor which has served as a medium for the radiation of new ideas. The Macedonian Academy of Sciences and Arts therefore considers that our belonging to Europe is something without any alternative. Setting out from this fact, the orientation and the adherence of Macedonia towards European forms of integration, no matter what crises these institutions may be going through today, must remain our lasting and one and only signpost.

Macedonia belongs to a Europe of united peoples, of the ideas of European humanism and democracy, freedom and human rights and it is upon precisely these

lasting values that it should build its modern society. Its future lies in a united Balkans and a united Europe.

Skopje, 6th April 1999

*The Presidency of the Macedonian
Academy of Sciences and Arts*